

H.V.

Ludvig Friherre af Holberg
Sendebrev,
Som indeholder nogle Anmerkninger over
de nylig i Trykken udgaaene
Historiske Mærkværdigheder,
angaaende
Dronning Christina
af Sverrig.

Oversat af det Franke.

KJØBENHAVN, 1752
Trykt hos C. G. Glasing's Efterlevende.

ved H. S. Delgast

En fort Underretning til
 Læseren!
 De Kiøbenhavnſke lærde Ti-
 dender er der nogle gange blevet
 meldet om de af Hr. Arckenholtz i Caf-
 ſel udgivne Memoires concernant
 CHRISTINE REINE de Suede &c.
 I dette Skrift haver benævnte Hr. Ar-
 ckenholtz viift en ſlags Bitterhed i ſin
 Skrivemaade imod vores ſtore Danſke
 Skribent Hr. Baron Solberg, fordi
 han i ſine Hiſtoriske Skrifter havde af-
 malet et og andet Høybemeldte ſtore
 Dronning angaaende, med ſine natur-
 lige Farver; og det efter de tilforladelig-
 ſte Efterretninger, han derom kunde op-
 ſpore; Hr. Arckenholtz derimod ha-
 ver til denne Dronnings Nos i Ste-
 den for ægte Farver betient ſig af de fal-
 mende Sminker, og en glimrende Op-
 pudsning, ſaaſom det haver været hans

En fort Underretning til
 Læseren!
 De Kiøbenhavnſke lærde Ti-
 dender er der nogle gange blevet
 meldet om de af Hr. Arckenholtz i Caf-
 ſel udgivne Memoires concernant
 CHRISTINE REINE de Suede &c.
 I dette Skrift haver benævnte Hr. Ar-
 ckenholtz viift en ſlags Bitterhed i ſin
 Skrivemaade imod vores ſtore Danſke
 Skribent Hr. Baron Solberg, fordi
 han i ſine Hiſtoriske Skrifter havde af-
 malet et og andet Høybemeldte ſtore
 Dronning angaaende, med ſine natur-
 lige Farver; og det efter de tilforladelig-
 ſte Efterretninger, han derom kunde op-
 ſpore; Hr. Arckenholtz derimod ha-
 ver til denne Dronnings Nos i Ste-
 den for ægte Farver betient ſig af de fal-
 mende Sminker, og en glimrende Op-
 pudsning, ſaaſom det haver været hans

En fort Underretning til
 Læseren!

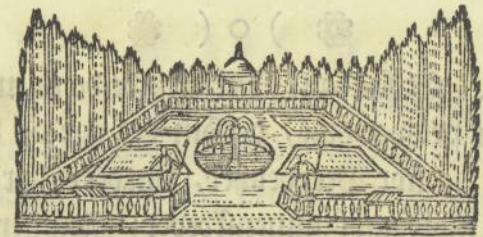
De Kiøbenhavnſke lærde Ti-
 dender er der nogle gange blevet
 meldet om de af Hr. Arckenholtz i Caf-
 ſel udgivne Memoires concernant
 CHRISTINE REINE de Suede &c.
 I dette Skrift haver benævnte Hr. Ar-
 ckenholtz viift en ſlags Bitterhed i ſin
 Skrivemaade imod vores ſtore Danſke
 Skribent Hr. Baron Solberg, fordi
 han i ſine Hiſtoriske Skrifter havde af-
 malet et og andet Høybemeldte ſtore
 Dronning angaaende, med ſine natur-
 lige Farver; og det efter de tilforladelig-
 ſte Efterretninger, han derom kunde op-
 ſpore; Hr. Arckenholtz derimod ha-
 ver til denne Dronnings Nos i Ste-
 den for ægte Farver betient ſig af de fal-
 mende Sminker, og en glimrende Op-
 pudsning, ſaaſom det haver været hans

Forsæt, at forgylde alle sin Heltindes
Bedrifter, og derfor i samme Nymer-
ke meddelt den lærde Verden, i Steden
for upartiske Efterretninger om denne
navnkundige Dronning, en stor og
vidtløstlig Samling af Extracter udaf
alle de Lov-Taler, sem Poeter, vel
sønnede Orarores, og deslige Skribente-
re, hende til Ære have forfattet. Hr.
Baron Solberg fandt det for nødven-
digt, at velte fra sig de ugrundede Be-
skyldninger, som Hr. Arckenholtz i
dette sit Skrift havde gjort imod ham,
og derfor udgav nærværende Brev paa
Fransk, hvori han med en ret Philo-
sophisk og anstændig Rødsindighed be-
svarer sin Modstander, og legger alle
imod ham giorte Beskyldninger med
Fynd og Eftertryk fra sig, og for det
Øvrige gjør Rede for alt, hvad han
i sine Skrifter om oftbehandlede Dron-
ning haver anført, hvoraf da sees, at
de

de imod ham giorte Beskyldninger rei-
se sig enten af en utidig Nidkierhed
for denne Dronnings hykelske Ros
at udbrede, Lyst til Strid, eller en
slags Bitterhed imod vor navnkundi-
ge Danske Skribent, som han lader at
være ilde tilfreds med, fordi han haver
i agttaget en retskaffen Historie-Skri-
vers Hoved-Pligt, som saa meget re-
commenderes af STRUV. in Notit.
rei Literar. MORHOF. in Polyhistor.
Simonetti in Character eines Hi-
storien-schreibers og GRAMM. in Præ-
fat. ad MOLLERI Cimbr. Literat.
fort sagt: Alle Hr. Arckenholtz
Indvendinger imod Baron Sol-
berg løbe mestendeels ud paa Spilfag-
terie og Haarkloverie. Conf. Kiøben-
havnske lærde Tidender, Num.
XLIV. for dette Aar, pag. 352. hvor vide-
re Underretning herom kand Hayes. Og
saasom dette Hr. Baron Solbergs
Brev

Brev imod Hr. Arckenholtz, efter
 samme Journalistes skionsomme Dor-
 fortiener at læses ey allene af dem, der
 besidde fornævnte Memoires, men ogsaa
 af alle dem, som have læst Hr. Ba-
 ron Holbergs andre Skrifter, og det
 som derudi hist og her om Dronning
 Christine af Sverrig er anført, saa
 haver man i samme Dnemærke til deres
 Tieneste, som ikke ere det Franske Sprog
 mægtige, og dog kan være curieuse for at
 vide denne Stridigheds rette Sammen-
 hæng, oversat dette Brev i det Danske
 Tungemaal, og vil formode, at den Dan-
 ske Oversættelse skulde i genlunde svare
 til Originalens muntre og levende Skri-
 vemaade.

F. C. SCHÖNAU;

eg haver løseligen igien-
 nemlæst det Skrift,
 kaldet: **Historiske**
Mærkværdigheder, angaaende
Dronning Christina af Sverrig.
 Det er et vidtloftigt Værk, som For-
 fatteren har anvendt megen Tid paa.
 Jeg priser den Omhue, han har haft,
 for at samle alt det, som kan tiene til
 Oplysning i denne berømelige Dron-
 nings Historie, saavel som den Brev-
 Verling, han har ført med de Lærde i
 Europa, for at faae enten Originaler
 eller Gienparter af de Breve, som hun
 har skrevet til andre eller andre til hen-

A 2

de.

de. Et saadant Værk kunde være meget prisværdigt, dersom det var af lige saa stor Betydning, som det er lærdt og morsomt sammenskrevet; Men Nytten deraf svarer ikke i mindste Maade til den Umage han har gjort sig. Man kan ikke lettelig begribe, hvad der har drevet Forfatteren til at paatage sig en saadan Byrde, og vove sig ud paa dette store Hav. Det er ikke vel troeligt, at han har gjort det for at fortiene sig Tak hos den Svenske Nation, saasom ingen fornuftig Svensk vil finde Smag i et Forsvar-Stiift, som kun sigter til at sætte Sminke paa Dronningens Gierninger, helst da ingen nu omstunder ønsker at leve under saadan en Regiering, som hendes. Thi det er vist, at alle ægte Svenske ansee denne Dronnings Afstaaelse, som det eneste Middel, Guds Forsyn betiente sig

sig af, til at lægge Rigets Saar og afvende den Ulykke, som Sverrig truedes med. Jeg skulde derfor snarere troe, at Forfatterens eneste Øemed har været Lust til at criticere, og lade see sine Gaver i at forsvare en ilde udraabt Sag: Men sligt et Forsvar er ey saa vanskeligt at gjøre, naar man efter hans Maade vil betiene sig af de Vidnesbyrd, der Hayes baade af Panegyrister og Pensionister, for at sætte dem imod andre, som have skrevet i en langt anden Henseende. Paa saadan Maade kan man lige saa let gotgjøre, at Dronning **Maria Stuart** af Skotland har været et Naturens Mester-Stykke, siden hun ikke er bleven roset mindre. Men, som en u-interesseret og forsigtig Dominere ikke sees saa meget paa Vidners Antal, som paa deres Vidnesbyrds Vigtighed, og

dertil med ingen med Føye kan sige, at de der have criticeret denne Dronnings Opførsel, have dertil været ophidset af noget slags Had; Saa gielder een af disse upartiske Skribenters Bidne mere, end et hundrede af disse Panegyristers; thi hine har skrevet for at give Oplysning, men disse for at vise Taknemmelighed imod deres Veldæderste. Da denne Dronnings Gavnildhed imod de Lærde strakte sig saavidt, at den end og gik til Dødselighed, er det let at finde Kilden til al den meg i Roes: Og staaer nu dette fast, har man Uarsag at tvivle om disse Bidnesbyrds Rigtighed, i hvor mange og prægtige de end ere. Med disse Lov-Sange har det sig, som med de Medailler, der ere overdragene med en kostbar Rust, som har fordervet deres Tegning og gjer dem ukiende ige, men, naar de blive rensede,

de, saa sees det tydeligt, som før var skjult. Man kan ellers sige, at Dronningen ved vores Autors Forsvar-Skrift hverken har vundet eller tabt noget. Det staaer kun tilbage at undersøge, om ikke hendes Apologist selv har givet Anledning til en ubehagelig Critique over sig, ved det, han har vildet forsvare saa slet en Sag, og udføre den med en Hidsighed, som nærmer sig til Grovhed. Alle de Efterretninger, som andre Skribentere have givet Efterkommerne om denne Dronnings Liv og Levnet, ere, efter hans Tanker, lutter Satyrer, der kan giendrives ved at sætte disse Hyleres Lov-Sange imod dem: og naar en Forfatter, som følger troværdige og upartiske Skribenters Fodspor, ikkun saa løselig anfører hendes Fejl, saa legges ham alting til Last, alle Ting skal kaldes Ondskab og

Bitterhed, da han dog selv tilstaaer, at de, som tale om hendes Fejl, glemme ikke at vise tillige hendes Dyder. Derved lade de jo see, at de opføre sig, som upartiske Skribentere, at de paa deres Side kan tilbage drive paa Apologisten de Characterer, som han giver dem. Der som vores Autor havde oprigtigen tilstaaet nogle af denne Dronnings Fejl, som ere de meest bekiendte, og som ingen nuomstunder nægter, da kunde man have fæstet nogen Troe til hans Lob-Sange, men siden han ikke taler uden om hendes gode Egenskaber, og enten udelader, eller søger at besmykke hendes Fejl, saa kan man sige, at han heller har opført sig som Advocat, end som Historie-Skriver; Kort sagt: Forfatteren har forkyndet en Krig, til hvilken han har gjort særdeles store Forberedelser, og det næsten i

mod alle Lærde i Europa; herudi efteraber han de gamle vandrende Riddere, der udfordrede alle Rieemper til Strid, som ikke vilde erkende de Fruentimers Skønhed, og rare Egenskaber, som de tilbade. Han forsikrer vel, at han ikke har foretaget dette Værk i den Hensigt, at vilde fritage Dronningen fra alle de Fejl, som tillegges hende: Men man sees dog, at han overalt taler, som en nidkær Advocat. Deres Ord, der har lastet hende, anfører han kun for at giendrive dem; Alting maae, efter hans Mening, hentydes til Avind og Misundelse, og de meest upartiske Vidnesbyrd ere ey andet end Satyrer; Disse giendriver han ved at sætte nogle hykelske Breve, Poetiske Skrifter, eller en og anden Tale, der kan være holden til hendes Berømmelse, imod upartiske Efterret-

ninger, og stræber at bevise, at disse sidste ikke komme overens med hinanden. Saaledes har han gjort i Henseende til alt hvad jeg har skrevet om denne Dronning, i hvorvel jeg dog intet har fremsat uden hvad andre Skribentere have optegnet, dem jeg troeligen har anført, som Borgen for mig. I den Tilstand jeg nu befinder mig udi formedelst min Alderdom, og de med samme følgende Svagheder, kunde jeg gierne forskaane mig selv med at besvare Autors Beskyldinger, for derved at til intet gjøre hvad anstødeligt han har skrevet om mig. Men, saasom han paa et Stæd i Tom. pag. 420. søger at legge mig ud med den Svenske Nation, i det han paa-
 staar, at jeg baade hæglar de Svenske igienem og foragter deres Sprog, saa finder jeg mig tvungen til her at op-
 holde mig lidet, for at gaae dette Styk-
 ke

Art.

ke af hans Skrift igienem. Jeg vil til den Ende fremføre mine egne Ord tillige med den Forklaring, som Forfatteren har gjort derover, mine Ord ere disse: Dronningen sagde sig fra Thronen og forloed Riget, fordi hun havde fundet saa stor Behag i de Franke og Italienske Moder, at hendes Fæderne-Lands Sæder vare blevne hende en Dømmelse, og hendes Moders-Maal skurrede hende i Ørene. Af disse Ord vil Forfatteren gotgjøre, at jeg taler med Foragt om de Svenske og deres Sprog; da det er Sole-klart, at denne Critique, som snarere kan kaldes et Forsvar for Nationen, ey angaaer andre end Dronningen allene. Et hvert fornuftigt og retsindigt Menneske maae tilstaae, at Forfatterens Forklaring er urigtig, og at han virkelig ubesøyet vælter sig ind
 paa

*Heltinte
 Hist. II. 157
 Roden ligg*

paa mig; thi det er unueligt, hvordan man end vender det, at give disse anførte Ord anden Mening. Næsten af Forfatterens Skrift og det vidtloftige Omvøb, han gjør, naar han taler om de Nordiske Sprog, er alt Sagen uvedkommende, kan og ikke anses for andet end en blot Samling af Gladder. Han slutter sine Anmærkninger paa en meget selsom Maade, og falder just selv hen til den Fejl, han ubilligen forekaster mig; thi han synes at ville forringe det Danske Sprog, i det han ligner det med andre mere Mandige. Jeg har aldrig i mine Skrifter ladet see mindste Had imod den Svenske Nation, hvilket jeg haaber enhver skionsom Svensk er overbevist om; Thi ingen har talt med større Hovagtelse om mine Skrifter, end samme Nation; Har nogen iblant dem fundet visse Stæder i mine Historier, som

har

har kundet mishage dem, da har de enten hentydet det til en patriotisk Jær for mit Fædrene-Land, eller til en Nødvendighed, som Tiden og Stædet udkrævede. I det mindste tilstaae de, at ingen Dansk Historie-Skriver har skrevet mere frit og upartisk end jeg. I fald nu vores Forfatter har skrevet disse Critiquer for at hykle for de Svenske, eller sværte mig, saa naaer han dog ikke sit Maal. Jeg vil snarere hentyde det altsammen til en umaadelig Lyst at criticere, eller til en Uforsigtighed, der findes hos visse Skribentere, der, ligesom han, anføre Auctores, som de aldrig have læst. Enhver for sig af dem, som vores Forfatter har angrebet, maae forsvare sin egen Sag. Hvad mig angaaer, naar jeg noye har undersøgt hans Anmærkninger over det, der findes i mine Skrifter, er jeg i Stand til

at

2.
Fugle Læst
2

at vise, at han tager feyl over alt, og at der ikke er et eneste Sted criticeret, hvor han jo løber an. For Exemp. i den 1 Part. paa d. 377. Side, hvorder tales om Dronningens Opførsel i Corsiz Uhlfeldts Sag, søger han at undskylde hendes Føretagende, og paastaer, at jeg igienemhægler Dronningen og Puffendorff, da dog alt hvad jeg har sagt, er uddraget af Chanuts Historiske Efterretninger, hvis Vidnesbyrd Forfatteren ellers gjør meget af i de Ting, som angaaer Christine. Endskjønt nu denne Franske Ambassadeur var Dronningens store Favorit, saa laster han dog ikke allene paa dette Sted hendes Opførsel, men siger endog, at hendes Undersaatter forargede sig derpaa. Her gaaer den Casselske Skribent fra Forfatteren af disse Historiske Efterretninger, og tager fat paa mig, endskjønt jeg kun er

er en Oversettere, og kan ikke staae til Ansvar for andet, end at have ilde copieret ham; men just dette skal han først bevise. Strax derefter paastaer han, at jeg siger mig selv imod, fordi jeg først har angrebet Corsiz Uhlfeldts ærlige Navn, og siden fritager ham for den Beskyldning, som blev gjort imod ham, at han skulde have forsviget 24000. Rixdaler: Men i denne Tilstaaelse findes intet selvstridigt. Jeg har tilstaaet den Urigtighed, som var i Beskyldningen, og anført Kongen af Engellands sidste Brev, som viser, hvoraf samme haver reist sig: Men alt dette uagtet paastaer jeg dog, at denne Irrings Opdagelse, ikke udletter den Blet Dronningen har sat paa sig ved saadan Opførsel. Evertimod, da hun, efter Uhlfeldts Tilskyndelse, har betient sig af denne Irring til at blamere een af de beste

ste Konger, der dog langt fra ikke havde fortient saa slet en Medfart, eller nogen- sinde givet hende mindste Anledning til Fortrydelse, saa blev denne Dronnings Gierning almindelig lastet, samt over- alt anseet som usømmelig og uanstændig for en regierende Dronning. Heraf sees altsaa, at jeg ved denne Tilstaaelse ikke viger fra det jeg tilforn har sagt, og vores Autor burte, i Steden for at paadigte mig, at have sagt mig selv imod, som jeg dog ikke har, ansee dette, som et Beviis paa min Upartiskhed, helst da jeg ikke har vildet fortie hvad der kunde tiene til Uhlfeldts Forsvar, ihvorvel jeg ikke undskylder hans Opførsel i samme Sag. Det var at ønske, at Mons. Arckenholtz havde viist samme Oprig- hed i sit Skrift; thi paa saadan Maa- de havde han givet os en Historie i Stæ- den for en Lovsang. Ingen Ting viser

tydeligere denne Dronnings sølsomme Opførsel, end Canzler Orenstiernes sidste Ord; Denne store Mand raabte paa sit Yderste: *Sun er galen, men, hvad siger ieg, hun er dog den store Gustavi Dotter.* Vo- res Autor anfører vel samme Ord, men, da han befrygter, at en saa ærværdig gammel Herres Vidnesbyrd skulde kuldkaaste hans hele Systema, udelader han de første Ord: *Sun er galen,* og sætter kun det Øvrige, men *tc.* Et saadant Vidnesbyrd udsletter da al den Sminkte, Autor har betient sig af, til at pynte sin Heltindes Portrait med, kan og til intet giøre alt hvad han har sagt om den inderlige Kierlighed og sær- deles Høyagtelse de Svenske bar for hende. I den 1 Part paa den 461. Side, hvor der tales om Hoved-Narsagen til Dronningens Afstaaelse, paadigter han mig

Gejter lig

4

atter at skulle have sagt mig selv imod, fordi jeg paa et Sted har sagt, at Kierlighed til den Romersk-Catholiske Religion var Aarsagen dertil, som var den almindelige Mening: Men strax derpaa, at det synes mere rimeligt, Sun af andre Aarsager er bleven beveget til saa selsom en Resolution, hvilket er mine egne Tanker. Her strider det ene ikke mere imod det andet, end om nogen vilde sige: En særdeles Nidkierhed har beveget Monsr. Arckenholtz til at paatage sig Dronning Christines Sag at forsvare, i hvorvel det synes langt rimeligere, at enten Lyst til at criticere, eller en slags Ambition at lade see sine Gaver, som Advocat, har opmuntret ham dertil. Hvo der har saadan Lyst at disputere om smaa Ting, kan letteli-

gen

gen finde Selvstridigheder paa hver Side i en Bog.

I den 2 Part paa den 194. Side forivrer han sig stærk over dem, der har tvilet om Dronning Christines Religion; Messr. Banage og Solberg, siger han, ere med i dette Tal. Men man tør kun med Agtsomhed gienemlæse hans eget Forvar-Skrift, for strax at blive vaer, at han ikke selv nægter det. Eet eneste af hendes Breve til Grevinde Sparre, som findes i Forfatterens Samling viser tilstrækkelig, at Dronningens Religion har i det mindste somme Tider været meget tvetydig. Slutningen af samme Brev lyder saaledes: Mine Forretninger ere at spise got og sove vel, studere lidet, sladdre, lee, og besøge de Franke, Italienske og Spanke Comoedier, samt leve

30 B 2 min

min Tid fornyet: Og det som mere er, jeg hører ingen Prædikener; thi jeg foragter alle Prædikantere, efter det Salomon siger: Alt det andet er kun Daarlighed; thi enhver bør leve fornyet, æde, drikke og sunge. Dette Brev er skrevet i Bryssel, kort efter hendes Omvendelse, eller i den Tid, da hun stoed paa Spring at antage den Romerske Religion. Vel søger Autor at henregne dette til Ungdoms Fejl, men hun kunde da ikke mere siges at være ung. Det Dvrige af hendes Historie viser, at Hun stedse var den samme, og at intet Europæisk Hof var mere uordentlig, end Dronning Christines, endog da Hun begyndte at blive gammel. Han siger i den 2 Part. paa den 116. Side, at jeg tager fejl, naar jeg i mine sammenlignede Heltinde-Bedrifter siger,

at

at Dronningen Aar 1667. gik til Bands til Lybek. Hvad kan være mere sælsomt, end at see en Skribent, som ex professo tracterer en Sag, rose sig af, at han har opdaget nogle smaae Ting eller ringe Forsæelser, som han bliver vaer i en Universal-Historie, eller en moralsk Tractat, hvorudi Skribentens eneste Dnemærke er, at giøre sin Heltindes Portrait, men til at Fortræd farer Dadleren ligesaa stærk vild herudi. Han grunder sin Critique paa et Dag-Register, som siger, at Dronningen gik til Bands fra Helsingborg til Hamborg. Dette kommer gandske vel overens med hvad jeg haver sagt; thi alle Reisende, som vil gaae til Skibs fra Skaane til Hamborg, gaae i Land ved Lybek, og tage den øvrige Vey over Land til Hamborg, og ingen, uden høynødvendig Aarsag, paatager

B 3 sig

7. sig den lange og farlige Reise, igienem
 Categat, omkring Skagen til Ham-
 borg, man seer og ey det Ringeste, der
 kunde have beveget Dronningen til at
 tage denne Ben, i den 2 Part. paa den
 66. Side, hvor der tales om Corfitz
 Uhlfeldt, som var Med-Bidere i det
 Forsæt, som de Danske havde fattet at
 overrumple Maluoe, siger han: Det-
 te er ikke en opdigtet Sag, som Monsr.
 Solberg vil bilde Folk ind, da jeg dog
 ikke nægter sligt at være skeet; at hvad
 jeg har sagt om denne Sag, er, at nog-
 le har vildet tvile derom, heraf er det jo
 eyensynligt, at han endog paa dette Sted
 uden Marsag criticerer mig, helst, som
 jeg kuns anfører deres Bisninger, som
 har vildet bilde os ind, at det var opdig-
 tet, dog uden at følge dem. Pag. 67. heder
 8. det, at Corfitz Uhlfeldt kunde ret
 med Vren have gaaet ud af sit Fængsel,
 der.

dersom han ikke havde været saa utaal-
 modig, samt fæstet Troe til nogle flyve-
 Tidender, han fik, at de Svenske, nem-
 lig vare i fær med at vilde anlegge Sag i-
 mod ham; Endskjønt jeg nu ikke har no-
 get herimod, men stadfæster endog den-
 ne Historie med Terlons Vidnesbyrd,
 saa siger dog vores Autor: Monsr.
 Solberg kunde lettelig have kom-
 met ud af denne Tvil, naar han
 kun havde vildet eftersee Puffen-
 dorf. Dette viser, at han ey med Agt-
 somhed har læst de Skrifter, som han
 criticerer; Jeg taler her allene om det,
 som Puffendorf har anført angaaende
 Hannibal Sehested, som man kal-
 der i Tvil, siden Terlon ikke taler et
 Ord derom. Vil man kuns læse dette
 Sted igienem i min Dannemarks Histo-
 rie skal man befinde, at han tager alting
 tvært; ellers seer man, at Puffendorf
 B 4 er

er Forfatterens Orakel i de Nordiske Handlinger, og at det er ham, man skal tage sin Tilflugt til, naar nogen Vanffelighed skal opløses. Ingen tviler om denne Skribents Dygtighed, men alle ere ikke overbeviste om hans Oprigtighed og Upartiskhed; Man kan med en slags Bished sige, at dersom han havde været i Kongens af Danmark Tjeneste i den Tid han skrev sine Historiske Anmærkninger, havde hans Historie faaet en langt anden Anseende. Paa et andet

Sted siger Monsr. Arckenholtz, at jeg tilstaaer, det Dronningen, i Kraft af den 24. Articul, i den Stettinske Freds-tractat, var berettiget, at tage Ublfeldt under sin Beskyttelse. Jeg taler imidlertid ikke et eneste Ord derom, men anfører allene, hvor det Beskyttelse-Brev findes, som Dronningen loed bekien dtgiøre; alt dette, saavel som det

Dvri-

Dvri-ge af hans Anmærkninger, der ikke ere af beste Sorte, viser med hvad Ugt-somhed Autor har læst de Bøger, som han criticerer. Man kan endog i hans Skrift lettelig spore en slags Bitterhed imod min Person, siden han baade criticerer hvad jeg siger og ikke siger; som han og legger Mærke til de mindste Bagateller, og nogle smaa Chronologiske Misregninger, endog i mine saamen lignede Historier; Det synes tillige, at han dadler mine Skient-Skrifter, som jeg dog gierne kan være bekiendte. Havde jeg anvendt mine første Aar paa at smykke Lyder og opreise Altere for Udyder, vilde det nu i min Alderdom have smerttet mig. Skribentere, som give os Historier opfyldte med Hyklerie, kan man paa nogen Maade undskylde, naar enten Frygt eller Haab om Binding driver dem til at fortie Sandheden, men, som man ikke

B 5

seer

seer noget, der har kundet bevæge vores Forfatter til, at vove sig paa den Galley, synes han saa meget mindre at kunde undskyldes, i hvor meget han end forsikrer, at Sandhed er det eneste Maal han sigter til, saa stikker dog hans Partiskhed overalt frem: Man seer heraf, siger en habil Journalist, at han gjorde fornøftig i det han ikke har taget sig Navn af Historie-Skrivere; thi dette Skrift er kun et Forsvar, der ikke kan have den Virkning, han ventte, saasom han overalt grunder sig paa Vidnesbyrd af Dronningens Pensionister, paa nogle lykkelige Breve, eller velbetalte Poeter, som strøe Blomster i Overflodighed; Man finder iblant hendes Tilbedere, adskillige, som robe sig selv, i det de reent ud tilkiende give den sande Marsag til deres alt for høyt opskruede Berømmelser. Intet kan være zirligere, end det Portrait,

trait, som Pimentelli Confessionarius Manderchied har givet paa Dronningen; Han forestiller hende, som en Zirat for det hele menneskelige Kion, og som et Mynster paa alle Dyder, men som denne Lov-Sangere, i Forberedelsen til sin Tale, melder om hendes Gavnildhed og Foræringer, hun i Overflodighed loed regne ned paa ham, sigende: **Sun** har foræret mig en **Guld-Riade og Medaille** af samme Metal, hvorpaa er at see hendes **Portrait**, saa kan man let slutte, hvor vigtig saadan en Berømmelse kan være. Man kan sige, at Autor havde gjort langt bedre, hvis han ikke havde anført slige Portraits, ja endog mange af hendes egne Breve, iblant andre det, hun skrev til Greven af **Wasanau**, hvilket han holder for det kraftigste til at beskæme dem, som har beskyldt Dronningen for Lun-

kenhed i sin Religion. Dette Brev er saa fuld af aanderige Talemaader, af høye og gudelige Tanker, at man snart skulde troe, en Apostolisk Pen havde skrevet det. Naar man læser det med Agtsomhed, skulde da vel nogen, siger vores Autor, kunde tvile paa, at jo Christine baade havde havt og havde endnu et sandt og levende Begreb om Religionen: Imidlertid har eder dog været mange af hendes Misundere, samt ilde-sindede Skribentere, der har vildet indbilde Publico det, som er her tværtimod, hvor iblant Messis. Banage og Solberg ogsaa kan regnes; Men, naar man ligner dette Brev med andre flere, som og med hendes Discourser i daglig Omgang, og med hendes øvrige Leve-

Maa-

Maade, saa kan man sige, at det beviser alt for meget; thi det giver os et Portrait paa et sælsomt og ustadigt Sind, eller, det som værre er, paa Hyklerie, saa man ikke derved kan opbygges, men snarere forarges. Forfatteren er den eneste, som hentyder og regner det saa mange Skribentere til Ondskab eller Misundelse, at de have tvilet om Dronning Christines Oprigtighed i Religionen, og ingen uden han, kan udfinde Aarsagen til saa stor en Ondskab hos de fleste Skribentere, helst naar man seer, at de ogsaa have talt om de besynderlige Egenskaber, Naturen havde begavet hende med. Jeg for min Part har næsten i alle mine Skrifter, skrevet til det smukke Kiøns Fordeel, og søgt at tilbage drive de Laster, som visse alt for strenge Dommere tillægge Kiønnet,

paa

paa dem selv. I Dronning Christines Historie har jeg fulgt Strømmen og grundet, alt hvad jeg om hende har fremført paa de tilforladeligste Vidnesbyrd, saa at man derudi kan blive vaer at jeg baade har roset og lastet hende, og altsaa er det ikke en Satyre, som den Casselske Skribent vil giøre det til; thi det Portrait, som jeg giver paa Dronningen, fortjener ikke at kaldes med det Navn; Men, dersom nogen anseer Autors Skrift for en al for høyt drevet Panegyrique, hvad vil han da vel bruge til sit Forsvar, og hvormed kan han da besmykke sin Historie? Jeg har i mine Skrifter tilstaaet, at Dronningen besad ypperlige Egenskaber, som hun meget vel førte sig til Nytte i Begyndelsen af sin Regiering, men da hun siden slog sig til Velslyst, saa formørkedes hendes Ders

ders Soel og forsvandt tilsidst aldeles: Hun fordybede sig i sine Lyster og blev sunket til alt hvad Regieringen angik: Jeg har høyligen roset hendes Skarpsindighed, hendes forunderlige store Fremgang i alle slags Videnskaber, hendes Gavnildhed imod de Lærde, saavel som hendes Naade og Mildhed; det samme er og Aarsag i, at jeg ikke har kundet bifalde deres Tanker, som har tillagt hende et Blodgierigt Gemnt, fordi hun loed Monaldeschi henrette; Det er altsaa Sole-klart, at det jeg har skrevet om denne Dronning, ikke kan anses, som Virkningen af en slags Bitterhed. Skulde nogen finde mit Udkast til hendes Portrait alt for skarp tegnet, maa han holde sig til dem, paa hvis Efterretninger jeg har bygt mit Arbejde. Vel har jeg copieret dem, men

men dog saa varlig, at jeg ey i alt har fulgt dem; Jeg har og dets Marsage fortiet **Monaldeschi** bekiendte Skrivelse, endskiont den findes indrykket i andre Skrifter. Det er mig altsaa nok, at have viist, at vores Autor stoder an paa alle de Steder i sin Historie, hvor han antaster mig; For Resten vil jeg ikke nægte, han jo har sine Meriter; thi jeg seer, at han har giort sig stor Umage for at samle en saa stor Mængde af Breve, iblant hvilke nogle indeholde saadanne Ting, som ere vigtige for Læseren, og oplyse de Tidens Historie, man finder og adskilligt af ham tillagt, som kan behage: Ja jeg tilstaaer endog, at han har Gaver til Historien, og at Skriftet viser megen Læsning og meget Arbejde; thi der udfordres

een meer end Stoiff Taalmodighed til saaledes, som han, at anføre Auctores utallige gange; Men jeg fatter ikke, hvorfor en Mand af hans Alder har vildet ende sit Liv med et Forsvar = Skrift, der kun sigter til at smykke Fejl, og at giendrive saavel Protestantiske, som Roman = Catholske Skribentere af begge Slags, som ikke have giort andet end forplantet til Efterkommerne, hvad de have seet og hørt. En Høy = Kongelig Skribent har viist os de Fejl, som findes i vore Tidens Historier, der mere ligner Lüg = Prædikener, end sandfærdige Historier, har og tillige givet os en Plan, som en Historie = Skribere bør følge: Man finder,

at han ikke stiller under Bænken
de Føyl, som visse Syrster af hans
Huns, ja af hans nærmeste Paa-
rørende have begaaet eller havt,
men glemmer derhos ikke heller at
rosé, naar han finder de Ting for
sig, som fortjene saadant; Dog det-
te alt saaledes, at man lig ia vel
kan fæste Troe til hans Berømmel-
ser, som til hans Critiquer, og
just dette er noget, som man ikke
kan sige om de fleste Skribentere,
eftersom de snarere føre sig op, som
Advocater, end som Historie-Skri-
vere, saa at deres Skrifter hverken
give Opbyggelse, eller Underretning.
De faa Linier, som findes ved En-
den af hans Historie, ere ellers

værd

værd at lægge Mærke til; Hans
Ord ere disse: Naar man be-
tragter Dronning Christine
i de mange foranderlige Skik-
kelses, saa viser hun sig med
saa ulige Lineamenter, at hun
undertiden bliver endogsaa u-
kiendelig, og vi finde, at
Tilhængerne af begge Menin-
ger kan baade finde det, som
kan stille dem tilfreds og under-
støtte deres Tanker; Men er det ikke
at give de andre Skribentere vunden
Sag? hvis Skrifter han har udraabt
for Satyrer, og bør han ikke efter
saadan Tilstaaelse giøre offentlig Af-
bigt, og kalde de Invectiver tilbage,
som han har opfyldt sine historiske
Efterretninger med?

